

3. Козьявкин В.И. Система интенсивной нейрофизиологической реабилитации. Новая методика лечения больных с поражениями нервной системы. I изд. Львов-Трускавец, 1990. – 48 с.

4. Козьявкин В.И., Шестопалова Л.Ф., Подкорышов В.С. Детские церебральные параличи. Медико – психологические проблемы. Львів: Українські технології, 1999. – 143 с.

5. Козьявкин В.И., Бабадагли М.А., Ткаченко С.К., Качмар О.А. Детские церебральные параличи: Основы клинической реабилитационной диагностики, Львів, 1999. – 312 с.

С.Є. ЯВЕЦЬКИЙ, О.М. ЛЕСЬКО

ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ НАВИЧОК ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Дане дослідження присвячене вивченню проблем підготовки майбутніх педагогів до формування у дітей дошкільного віку навичок здорового способу життя.

Данное исследование посвящено изучению проблем подготовки будущих педагогов до формирования у детей навыков здорового способа жизни.

This article is devoted to studying problem to prepare the future teache for create to skill health education to young children.

Актуальність. На початку ХХІ сторіччя проблема здоров'я людей, а тим більше дітей постає як одна з найбільш гострих у планетарному масштабі. Її вирішення пов'язують з виживанням людської цивілізації, яка поступово руйнується під впливом наслідків науково-технічного прогресу. Зважаючи на це, прийнято ряд міжнародних (ЮНЕСКО, ВООЗ) та державних документів, які наголошують на гостроті проблеми здоров'я людини і потреби їх розв'язання силами науковців і практиків. Головна увага акцентується на тому, що здоров'я треба не стільки повертати, скільки змалку виховувати у кожної людини усталені звички і потребу здорового способу життя. За даними Міністерства охорони здоров'я України, більше 50% школярів уже мають функціональні відхилення в діяльності різних систем організму; лише 7-10% немовлят народжуються здоровими; різні порушення статури виявлено у 60% дітей шкільного віку, відхилення від норми у серцево-судинній системі - у 30-40%, неврози - у 30%. Результати багатьох і різних досліджень засвідчили наступне, що 36% учнів загальноосвітніх шкіл України мають низький рівень фізичного здоров'я, 34% - нижче за середній, 23% - середній, лише 7% - вище за середній і тільки 1% - високий. Враховуючи вищезазначене тема дослідження є актуальною.

Мета дослідження – аналіз літературних джерел з питання проблем підготовки майбутніх педагогів до формування у дітей навичок здорового способу життя.

Методи та організація досліджень: аналіз і узагальнення науково-методичної літератури, робота в бібліотеках м. Львова.

Результати досліджень та їх обговорення. Світовий досвід засвідчує, що підготовка до здорового способу життя у людини може відбуватися двома шляхами. Перший шлях, найбільш типовий, проходить стихійно та не усвідомлено, через віддзеркалення певних форм, норм поведінки і життєдіяльності, які панують у соціальному оточенні і є цінними для особи. За даними соціологів та соціальних педагогів, результативність цього шляху відтворюється переважно у тих навичках життя, які сьогодні визначаються як шкідливі. Як вказують науковці, це поширене зловживання алкоголю, тютюну, наркотиків, знижена рухова активність, нераціональне харчування, прояви агресивності, тривожності, конфліктності у вирішенні власних проблем і налагодженні відносин з оточуючими [7, 15, 16].

Другий шлях - цілеспрямований і усвідомлений, через створення власної системи життєдіяльності, основу якої складає поважне ставлення до свого здоров'я. Сьогодні ряд дослідників його пов'язує з валеологічною освітою та валеологічним вихованням [1, 5, 6].

На думку багатьох авторів, валеологія як навчальний предмет покликана готувати дітей до життя, виховувати необхідність піклуватися про своє власне здоров'я, здоров'я інших та здоров'я майбутнього покоління [10, 13, 14]. Найголовніше завдання валеологічного виховання полягає у прилученні підростаючого покоління до культурних цінностей науки, мистецтва, моралі, релігії, що присвячені здоров'ю і розвитку особистості. Адже виховання зрештою "є не що інше, як культура індивіда" [3]. Володіючи валеологічними знаннями і навичками, особистість може підвищувати свій культурний цивілізований рівень, оскільки тільки культура, за визначенням багатьох учених, ідеально об'єднує в собі фізичне і духовне начало [4, 8, 11].

Перед сучасною системою освіти поставлено важливе завдання зменшити негативний вплив саме педагогічного процесу на здоров'я особистості, активно виховувати у неї вміння жити у гармонії з самою собою і довкіллям. З упровадженням нових інформаційних технологій навчання, це завдання не тільки ускладнюється, але й стає більш гострим і актуальним [9].

Вивчення досвіду викладання валеології у різних вищих навчальних закладах України засвідчує здебільшого спрямованість цього курсу на інформування майбутніх фахівців-педагогів щодо сутності раціонального харчування, використання активного рухового режиму, запобігання шкідливим для здоров'я навичкам тощо.

Відомо, що важливою складовою частиною виховного процесу є формування у дошкільників позитивної мотивації до певної діяльності. Однак у методичній літературі, планах роботи дошкільних установ і в практиці навчально-виховного процесу здебільшого відсутня цілеспрямована, систематична робота з формування позитивної мотивації у дітей до освоєння валеологічних знань і турботи про своє здоров'я.

Спостерігаються організаційно-методичні труднощі, пов'язані з підбором, адаптацією і цілеспрямованим використанням валеологічного змісту в заняттях з дітьми дошкільного віку [18].

Певний досвід формування здорового способу життя дітей створений у навчальних закладах недержавної форми власності. Так, наприклад фінансовий лицей м. Києва прагне надати ліцеїстам комфорт і безпеку, поєднати в єдину систему зусилля щодо освіти, виховання і здоров'я, викоринити з життя учнів "звичайні" хвороби підліткового середовища - паління, наркотизацію, вживання алкоголю, насильство, крадіжки, лайки, брехню, пропуски занять тощо.

Отже, наведені факти дозволяють стверджувати, що валеологія як важливий напрям формування, збереження та зміцнення здоров'я дітей ще не посіла належного місця в загальній системі виховання і зокрема, у практиці роботи дошкільних навчальних закладів. Цим, певною мірою, пояснюється те, чому стан здоров'я дитячого населення є незадовільним. Розробки науково-педагогічних засад щодо процесу валеологічного виховання дітей та молоді знайшли своє відображення в дослідженнях Вакуленко О.В. [7], Бойченко Т.Е. [5] та ін.. Здоровий спосіб життя дошкільників розглядають у своїх працях Іванашко О.Е. [12], Юрочкіної С.О. [19]. У своїй роботі С.О. Юрочкіна [19], розкриває зміст і методику валеологічного виховання дітей старшого дошкільного віку. Автор доводить, що особливість валеологічного виховання полягає в безперервності цього процесу. Зазначається, що рівень та тривалість життя людини визначаються моделлю поведінки, що формується в дитинстві. Вона підкреслює, що сучасна практика роботи закладів освіти і, зокрема дошкільних навчальних закладів переважно зорієнтована на формування культурно-гігієнічних навичок і не забезпечує повною мірою необхідний рівень знань, умінь та навичок дітей щодо культури здорового способу життя. На думку автора, основною причиною цього є недостатній рівень професійної підготовки педагогічних кадрів, відсутність цілеспрямованої роботи з валеологічного виховання дітей дошкільного віку. У висновках свого дослідження автор наголошує на тому, що ефективності валеологічного виховання дітей дошкільного віку в першу чергу сприяють: фахова підготовка вихователів з даної проблеми, а вже пізніше створення гігієнічних та матеріальних умов у дошкільному закладі і т.п.. Формування валеологічної культури педагога розкривається у роботі Тригуб Н.А. [17].

Висновки. Аналіз дослідження свідчить, що, незважаючи на широкий спектр досліджуваних напрямів, проблема підготовки педагога-вихователя до виховання у дітей дошкільного віку навичок здорового способу життя вивчена недостатньо, що негативно позначається на якості дошкільної освіти. Відсутність спеціальних методичних розробок, навчальних програм, підручників і посібників гальмують організацію валеологічного процесу і реалізацію на практиці тих завдань, які визначені Концепцією безперервного валеологічного виховання в Україні. Поза уваги дослідників залишилися педагогічні умови підготовки вихователів до виховання у дошкільників навичок здорового способу життя.

Зважаючи на це, потреба у кваліфікованих педагогах-валеологах є досить гострою. Грамотно підготовлений педагог-валеолог повинен уміти не тільки проводити уроки "здоров'я" (валеології), на що в більшості випадків і зорієнтована підготовка педагогів-валеологів, але й уміти таким чином зорганізувати навчально-виховний процес так, щоб вони несли і дітям, і самим педагогам власне – здоров'я.

ЛІТЕРАТУРА

1. Апанасенко Г.Л. Охрана здоровья здоровых: некоторые проблемы теории и практики //Валеология: диагностика, средства и практика обеспечения здоровья.- СПб: Наука, 1993, с.49-60.
2. Апанасенко Г.Л., Попова Л.А. Валеология как наука //Валеология. -1996.-№1.-С.4-9.
3. Батькам - про валеологію: Посіб. для батьків старшокласників/Т Бойченко, Н.Колотій, А.Царенко, та ін. - К.: Прем'єр-Медіа, 2000. – С. 53
4. Бирюков Н.А. Педагогические условия валеологической подготовки студентов средствами физической культуры: Автореф. дис. ...канд.пед.наук. - Барнаул, 2000. - 13с.
5. Бойченко Т.Е. Здоров'я як предмет валеології, медицини та педагогіки//Біологія і хімія в школі. - 1999. - № 2. - с.6-9.
6. Булич Є.Г., Муравов І.В. Валеологія. Теоретичні основи валеології. Навчальний посібник.- К.: ІЗМН, 1997.-224с.
7. Вакуленко О.В. Здоровий спосіб життя, як соціально-педагогічні умови становлення особистості у підлітковому віці (соціальна педагогіка): Автореф. дис. ... канд.пед.наук. - Київ, 2001. - 26с.
8. Волкова С.С. Формирование здорового образа жизни через школьный факультатив "Азбука здоровья" // Материалы второй Всесоюзной конференции "Физическая культура и здоровый образ жизни". Тезисы докладов и выступлений. - Липецк, 1995. - С.32-33.
9. Гапон Ю.А. Соціально-педагогічна концепція виховання. - К.: МВО України, 1990.- 160с.
10. Денисенко Н.Ф. Впровадження програми з валеології //Дошкільне виховання. - 1998. - № 9. - с.7-8.
11. Зайцев Г.К. Школьная валеология: Педагогические основы обеспечения здоровья учащихся и учителей. - СПб.: Акцидент, 1998. - 112с.
12. Іванашко О.Е. Психологічний аналіз усвідомлення здорового способу життя дітьми дошкільного віку: Автореф. дис. ...канд.психол.наук. -Рівне, 2001.-20с.
13. Книш Т.В. Методологія дослідження процесу валеологічного виховання студентів (спеціальність "Дошкільне виховання")//Науковий вісник ВДУ. - Луцьк. - 1999. - № 1. - С.28-30.
14. Пономаренко В., Воронцова Т. Права дитини і валеологія //Початкова школа,- 1998. -№ 11.-С.3-4.
15. Свириденко С.О. Формування здорового способу життя молодших школярів у позакласній виховній роботі: Автореф. дис. канд.пед.наук. Київ - 1998.- 16с.
16. Сущенко Л.П. Здоровий спосіб життя людей як об'єкт соціального пізнання: Автореф. дис. ... канд.пед.наук /Запорізький держ.ун-т. - Запоріжжя, 1997.-20с.
17. Тригуб Н.А. Формирование валеологической культуры педагога: Автореф. дис. ... канд.пед.наук. - Казань, 1999. - 20с.
18. Формування здорового способу життя: Навч. посібн. для слухачів курсів підвищення кваліфікації державних службовців / О.Яременко, О.Вакуленко, Л.Жаліло, Н.Комарова та ін. - К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2000. - 232с.
19. Юрочкіна С.О. Педагогічні засади валеологічного виховання дітей старшого дошкільного віку: Автореф. дис. ... канд.пед.наук. Київ, 1997. - 25с.